DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 3 september 2009 *

I mål C-489/07,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Amtsgericht Lahr (Tyskland) genom beslut av den 26 oktober 2007, som inkom till domstolen den 5 november 2007, i målet

Pia Messner

mot

Firma Stefan Krüger,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden P. Jann (referent) samt domarna M. Ilešič, A. Tizzano, E. Levits och J.-J. Kasel,

* Rättegångsspråk: tyska.

generaladvokat: V. Trstenjak,
justitiesekreterare: handläggaren K. Sztranc-Sławiczek,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 11 december 2008,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Tysklands regering, genom M. Lumma och J. Kemper, båda i egenskap av ombud,

— Belgiens regering, genom L. Van den Broeck, i egenskap av ombud,

— Spaniens regering, genom J. Rodríguez Cárcamo, i egenskap av ombud,

— Österrikes regering, genom E. Riedl, i egenskap av ombud,

— Portugals regering, genom L. Inez Fernandes och P. Contreiras, båda i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom V. Kreuschitz, W. Wils och H. Krämer, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 18 februari 2009 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 6 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG av den 20 maj 1997 om konsumentskydd vid distansavtal (EGT L 144, s. 19).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan konsumenten Pia Messner och Firma Stefan Krüger (nedan kallad Stefan Krüger), som är ett företag som bedriver försäljning på distans över Internet och avser återbetalning av 278 euro efter det att ett distansavtal har frånträtts.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

3 I skäl 14 i direktiv 97/7 anges följande:

”Konsumenten har ingen faktisk möjlighet att se varan eller få närmare kännedom om tjänstens särdrag före avtalets ingående. Därför bör, om inte annat sägs i detta direktiv, bestämmelser om ångerrätt fastställas. För att denna ångerrätt inte enbart skall vara formell måste konsumentens kostnader, om det finns några sådana, för att utöva ångerrätten begränsas till direkta kostnader för att skicka tillbaka varan. Denna ångerrätt får inte påverka konsumentens rättigheter enligt nationell lagstiftning, särskilt när det gäller mottagandet av skadade varor eller bristfälliga tjänster eller av varor och tjänster som inte överensstämmer med varu- eller tjänstebeskrivningen i erbjudandet. Det åligger medlemsstaterna att bestämma de övriga villkoren och konsekvenserna av utnyttjandet av ångerrätten.”

4 I artikel 6.1 och 6.2 i direktivet föreskrivs följande:

”Ångerrätt

1. Vid varje distansavtal skall konsumenten ha rätt till en frist på minst sju arbetsdagar för att frånträda avtalet, utan påföljd och utan att ange några skäl. Den enda kostnad

som får läggas på konsumenten på grund av att han utövar sin ångerrätt är den direkta kostnaden för att skicka tillbaka varan.

…

2. När konsumenten utövar sin ångerrätt i enlighet med den här artikeln, skall leverantören kostnadsfritt återbetala de belopp som konsumenten har betalat. Den enda kostnad som får läggas på konsumenten på grund av att han utövar sin ångerrätt är den direkta kostnaden för att skicka tillbaka varan. Denna återbetalning skall göras snarast möjligt och i varje fall inom 30 dagar."

5 I artikel 14 i samma direktiv föreskrivs följande:

"Minimiklausul

Medlemsstaterna får, för att säkerställa en högre skyddsnivå för konsumenten på det område som omfattas av detta direktiv, anta eller behålla strängare bestämmelser som är förenliga med fördraget..."

Den nationella lagstiftningen

6 I 312d § i den tyska civillagen (Bürgerliches Gesetzbuch, nedan kallad BGB), med rubriken ”Ångerrätt och returrätt vid distansavtal” föreskrivs följande:

”1. Konsumenten har vid distansavtal en ångerrätt enligt 355 §. Vid avtal som avser leverans av vara får konsumenten i stället för ångerrätt tillerkännas en returrätt enligt 356 §.

2. Utan hinder av 355 § 2 första meningen börjar fristen för att frånträda avtalet inte löpa innan informationsskyldigheten enligt 312 c § 2 har uppfyllts, vid leverans av en vara inte innan mottagaren erhåller varan, vid löpande leveranser av likartade varor inte innan den dag då den första delleveransen når mottagaren och vid tjänster inte innan dagen för avtalets ingående.”

7 355 § BGB med rubriken ”Ångerrätt vid konsumentavtal” har följande lydelse:

”1. Om en konsument har tillerkänts en ångerrätt enligt denna bestämmelse ska konsumenten inte längre vara bunden av sin viljeförklaring vid avtalets ingående om han frånträder avtalet inom rätt tid. Förklaringen om att frånträda avtalet behöver inte motiveras och ska tillställas företaget inom två veckor antingen i skriftlig form eller genom att varan skickas tillbaka, varvid fristen ska anses ha iakttagits om varan har skickats tillbaka inom rätt tid.

2. Fristen börjar löpa när konsumenten har fått information om sin ångerrätt i skriftlig form genom ett tydligt formulerat meddelande som med hänsyn till vad det använda kommunikationsmedlet kräver tydliggör konsumentens rättigheter, och som även innehåller namn- och adressuppgifter på de personer hos vilka konsumenten kan lämna meddelande om att han frånträder avtalet, uppgift om när fristen börjar löpa och uppgift om bestämmelserna i punkt 1 andra meningen. Om informationen tillställs konsumenten efter avtalets ingående ska fristen med avvikelse från punkt 1 andra meningen vara en månad. Om avtalet ska ingås skriftligen börjar fristen inte löpa förrän även ett exemplar av det skriftliga avtalet och konsumentens skriftliga beställning eller en avskrift av avtalet eller beställningen har ställts till konsumentens förfogande. Om det är tvistigt mellan parterna när fristen börjar löpa har företaget bevisbördan.

3. Ångerrätten upphör att gälla senast sex månader efter avtalets ingående. Vid leverans av varor börjar fristen inte löpa förrän den dag varorna når mottagaren. Med avvikelse från punkt 1 upphör ångerrätten inte att gälla om konsumenten inte har informerats om sin ångerrätt på föreskrivet sätt, och vid distansavtal om finansiella tjänster upphör ångerrätten inte att gälla om företaget har underlåtit att på föreskrivet sätt fullgöra sin informationsskyldighet enligt 312 c § 2 punkt 1.”

8 357 § BGB, med rubriken ”Rättsföljder av att ångerrätten och returrätten utövas”, har följande lydelse:

”1. Om inte annat föreskrivs ska bestämmelserna om avtals återgång tillämpas på motsvarande sätt i fråga om ångerrätt och returrätt. Bestämmelsen i 286 § 3 gäller för skyldigheten att återbetala köpesumman enligt denna bestämmelse på motsvarande sätt, och den där föreskrivna fristen börjar löpa när konsumenten förklarar att han utövar sin ångerrätt eller sin returrätt. Fristen börjar löpa när förklaringen avges såvitt gäller konsumentens återbäringsskyldighet och när förklaringen mottas såvitt gäller företagets återbäringsskyldighet.

3. Konsumenten ska med avvikelse från 346 § 2 första stycket punkt 3 utge ersättning för värdet för försämring av varan som uppkommit genom att den tagits i bruk för avsett ändamål under förutsättning att konsumenten senast vid avtalets ingående i skriftlig form har erinrats om denna rättsföljd och hänvisats till möjligheten att undvika den. Detta gäller dock inte om försämringen uteslutande är att hänföra till kontroll av varan. Bestämmelsen i 346 § 3 första stycket punkt 3 ska inte tillämpas om konsumenten har informerats om sin ångerrätt på föreskrivet sätt eller har fått kännedom om den på annat sätt.

4. Ytterligare anspråk kan inte göras gällande.”

9 I 346 § första–tredje styckena BGB, med rubriken ”Verkningar av hävning”, föreskrivs följande:

”1. Har en av parterna förbehållit sig rätt att häva avtalet eller föreligger annars enligt lag sådan rätt, ska, vid hävning, erhållna prestationer återbäras och erhållen avkastning utges.

2. I stället för återbäring eller utgivande av avkastning ska en part utge ersättning för värdet om

1. återbäring eller utgivande är omöjligt på grund av det erhållnas beskaffenhet,

2. parten har förbrukat, avyttrat, pantsatt, bearbetat eller omvandlat det mottagna föremålet,

3. det mottagna föremålet har försämrats eller förstörts, varvid bortses från försämring på grund av att föremålet har tagits i bruk för avsett ändamål.

Om en motprestation har fastställts i avtalet, ska denna ligga till grund för beräkningen av ersättningen för värdet. Om ersättning för värdet ska betalas för den nytta som ett lån har inneburit, får emellertid parten visa att värdet av nyttan var lägre.

3. En part är inte skyldig att utge ersättning för värdet

1. om felet som berättigar till hävning visar sig först i samband med bearbetning eller omvandling av föremålet,

2. om motparten är ansvarig för att föremålet försämrats eller förstörts, eller om skadan även skulle ha uppstått hos denne,

3 vid lagstadgad rätt till hävning, om föremålet har försämrats eller förstörts hos den som har rätt att häva avtalet, trots att denne har visat den omsorg som han brukar visa i egna angelägenheter.

Kvarstående vinst ska utges.”

Tvisten i målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

10 Pia Messner köpte den 2 december 2005 en begagnad bärbar dator av Stefan Krüger över Internet för 278 euro.

11 Stefan Krüger presenterade vid tidpunkten för köpet sina allmänna avtalsvillkor på Internet. Här kunde man bland annat läsa att säljaren har rätt till ersättning för värdet för försämring hos en vara som tagits i bruk för avsett ändamål.

12 I augusti 2006 uppstod ett fel på datorns skärm. Pia Messner informerade Stefan Krüger om den felaktiga skärmen den 4 augusti 2006. Stefan Krüger vägrade att åtgärda felet utan betalning.

13 Pia Messner hävde köpeavtalet den 7 november 2006 och erbjöd Stefan Krüger att hon skulle skicka tillbaka den bärbara datorn mot återbetalning av köpeskillingen. Pia Messner hävde avtalet innan den frist för ångerrätten som anges i BGB hade löpt ut med hänsyn till att hon inte hade mottagit någon sådan giltig information om ångerrätten som anges i BGB.

14 Pia Messner har vid Amtsgericht Lahr yrkat att Stefan Krüger ska betala 278 euro.

15 Stefan Krüger har gjort gällande att Pia Messner i vart fall ska betala ersättning för värdet av att under cirka 8 månader ha använt den bärbara datorn. Marknadshyran för

en jämförbar dator är i genomsnitt 118,80 euro för tre månader. Ersättningen för värdet av den tid som Pia Messner har använt datorn uppgår följaktligen till 316,80 euro.

16 Amtsgericht Lahr beslutade mot denna bakgrund att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Ska bestämmelserna i artikel 6.2 jämförd med artikel 6.1 andra meningen i direktiv 97/7... tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken säljaren kan kräva ersättning för värdet av användningen av en levererad vara när konsumenten har utövat sin ångerrätt inom rätt tid?”

Tolkningsfrågan

17 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida bestämmelserna i artikel 6.1 andra meningen och artikel 6.2 i direktiv 97/7 ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning i vilken det föreskrivs att säljaren kan ta ut en ersättning för värdet av användningen av en vara som förvärvats genom ett distansavtal av en konsument när konsumenten har utövat sin ångerrätt inom rätt tid.

18 Enligt artikel 6.1 andra meningen och artikel 6.2 i direktiv 97/7 är de enda kostnader som får läggas på konsumenten när han utövar sin ångerrätt direkta kostnader för att skicka tillbaka varorna.

19 Det framgår av skäl 14 i direktiv 97/7 att syftet med förbudet mot att belasta konsumenten med andra kostnader än kostnader för att skicka tillbaka varorna är att säkerställa att den ångerrätt som föreskrivs i direktivet ”inte enbart skall vara formell”. Konsumenten skulle nämligen kunna avskräckas från att utöva sin ångerrätt om den var förbunden med ytterligare negativa ekonomiska konsekvenser.

20 Det framgår vidare av skäl 14 att ångerrätten är till för att skydda konsumenten vid distansavtal när ”konsumenten inte har [någon] faktisk möjlighet att se varan eller få närmare kännedom om tjänstens innehåll före avtalets ingående”. Ångerrätten ska således kompensera konsumenten för de nackdelar som uppstår när ett avtal ingås på distans genom att konsumenten ges en lämplig tid att tänka över köpet under vilken han kan undersöka och prova de köpta varorna.

21 Förbudet i artikel 6.1 andra meningen och artikel 6.2 i direktiv 97/7 ska tolkas mot bakgrund av dessa målsättningar.

22 Det är oförenligt med dessa målsättningar att ta ut en generell ersättning för värdet av användningen av en vara som förvärvats enligt ett distansavtal.

23 Generaladvokaten har nämligen i punkt 74 i sitt förslag till avgörande påpekat att om konsumenten ska betala en sådan schablonmässig ersättning endast därför att han har kunnat använda en vara som förvärvats enligt ett distansavtal under den tid som varan är i hans besittning, kan han endast utöva sin ångerrätt om han betalar denna ersättning. En sådan konsekvens strider klart mot ordalydelsen i och syftet med artikel 6.1 andra meningen och artikel 6.2 i direktiv 97/7 och berövar konsumenten möjligheten att i lugn och ro och utan press kunna använda den ångerrätt som han tillerkänns i direktivet.

24 Hela syftet med ångerrätten skulle äventyras om konsumenten tvingades betala en ersättning för värdet endast på grund av att han har undersökt och provat en vara som förvärvats enligt ett distansavtal. Eftersom syftet med ångerrätten är just att ge konsumenten en sådan möjlighet får inte konsekvensen av att ha utnyttjat denna möjlighet vara att konsumenten endast har en sådan rättighet om han betalar ersättning.

25 Syftet med direktiv 97/7 är att skydda konsumenten vid distansavtal och inte att ge konsumenten mer långtgående rättigheter än vad som är nödvändigt för att ångerrätten inte endast ska bli en formalitet.

26 Syftet med direktiv 97/7 och särskilt förbudet i artikel 6.1 andra meningen och artikel 6.2 i direktivet utgör i princip inte något hinder för att en medlemsstat i sin lagstiftning ålägger konsumenten att betala en skälig ersättning för värdet när konsumenten har använt den vara som förvärvats enligt ett distansavtal på ett sätt som strider mot civilrättsliga principer, såsom principen om god tro och principen om obehörig vinst.

27 Det ska erinras om att det följer av andra meningen i skäl 14 i direktiv 97/7 att det åligger medlemsstaterna att bestämma de övriga villkoren och konsekvenserna av utnyttjandet av ångerrätten. Denna behörighet ska dock utövas med beaktande av syftet med direktivet och får inte medföra att ångerrätten endast blir formell. Så är fallet om storleken på den ersättning för värdet av användningen som nämndes i föregående punkt förefaller oproportionerlig i förhållande till den berörda varans pris eller om konsumenten enligt nationell lagstiftning har bevisbördan för att han inte har använt varan under den tid som ångerrätten kan utövas på ett sätt som går utöver vad som är nödvändigt för att han ska kunna utöva sin ångerrätt på ett meningsfullt sätt.

28 Det är mot bakgrund av dessa principer som den nationella domstolen ska döma i det konkreta mål som är anhängiggjort vid den, och den nationella domstolen ska härvid beakta samtliga omständigheter i målet, bland annat vad det är för typ av vara samt hur lång tid konsumenten har haft till sitt förfogande för att utnyttja sin ångerrätt när säljaren inte har uppfyllt sin informationsskyldighet.

29 Med beaktande av samtliga omständigheter som angetts ovan är svaret på frågan att bestämmelserna i artikel 6.1 andra meningen och artikel 6.2 i direktiv 97/7 ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning i vilken det allmänt föreskrivs en möjlighet för säljaren att begära att konsumenten ska utge ersättning för värdet av användningen av en vara som förvärvats enligt ett distansavtal när konsumenten har utnyttjat sin ångerrätt inom rätt tid. Dessa bestämmelser utgör emellertid inte något hinder för att konsumenten ska utge ersättning för värdet av utnyttjandet av varan om konsumenten har använt denna på ett sätt som är oförenligt med civilrättsliga principer, såsom principen om god tro och principen om obehörig vinst, förutsatt att inte målsättningarna med direktivet äventyras och då särskilt att inte konsumentens ångerrätt endast blir formell, vilket det ankommer på den nationella domstolen att avgöra.

Rättegångskostnader

30 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Bestämmelserna i artikel 6.1 andra meningen och artikel 6.2 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/7/EG av den 20 maj 1997 om konsumentskydd vid distansavtal ska tolkas så, att de utgör hinder för en nationell lagstiftning i vilken det allmänt föreskrivs en möjlighet för säljaren att begära att konsumenten ska utge ersättning för värdet av användningen av en vara som förvärvats enligt ett distansavtal när konsumenten har utnyttjat sin ångerrätt inom rätt tid.

Dessa bestämmelser utgör emellertid inte något hinder för att konsumenten ska utge ersättning för värdet av utnyttjandet av varan om konsumenten har använt denna på ett sätt som är oförenligt med civilrättsliga principer, såsom principen om god tro och principen om obehörig vinst, förutsatt att inte målsättningarna med direktivet äventyras och då särskilt att inte konsumentens ångerrätt endast blir formell, vilket det ankommer på den nationella domstolen att avgöra.

Underskrifter